

JOAN CAPÓ

Més que un carrer

Agraïment:

- o Josep Gargallo
- o Vicenta Daria Peña
- o Salvador Martí Colera

Pels materials que m'han facilitat per a la preparació d'aquesta presentació.

CALLE

DE DON

JUAN CAPO

SÍNTESI BIOGRÀFICA:

- *Joan Capó i Valls de Padrinas . Va néixer a la vila de Felanitx (illes balears) el 20 d'agost de l'any 1888.*
- *De família modesta quan tenia set anys la seua família se'n va anar a viure a Palma on son pare va trobar feina a una fàbrica.*
- *Després de tota una vida dedicada a la educació , primer com a mestre, després com a Inspector d'Ensenyament Primari, l'any 1952 mor a Palma de Mallorca, quan tenia 64 anys.*

ESTUDIS

- o *L'any 1904 obté el títol de Mestre Elemental.*
- o *El 1905 obté a Barcelona el títol de Mestre Superior.*
- o *El mateix 1905, en col·laboració amb el seu germà Gabriel funda una acadèmia a Mallorca amb el nom «**ESCOLA BELLA**».*

- o L'any **1909** ingressa per oposició al cos de «magisterio nacional» i obté destinació al poble de **Senselles**.
- o L'any **1911** aprova les oposicions per ingressar a l'«Escuela Superior del Magisterio» a Madrid, on va convidaure durant els tres anys d'estudis, a la «**Residencia de Estudiantes**» on es va familiaritzar amb les idees de la «ILE» ([Institución Libre de Enseñanza](#)) de Giner de los Rios, en la línia de l'anomenada «**Escola Nova**» .
- o El **1914** fou nomenat inspector de «Primeras Ensenyanzas» i destinat a la província de Tarragona.

- o L'any **1915** retorna a Mallorca com a inspector.
- o El **1918**, fundà a Inca amb **Miquel Duran Saurina**, *Mallorca Editorial*, empresa dedicada a la publicació de llibres per a escolars.
- o El **1923**, participà en la fundació de l'Associació per la Cultura de Mallorca
- o El **1924** el cap d'inspecció de Mallorca **Manuel Rueda**, denuncia a **Joan Capó** de separatista (cal recordar que ens trobem en plena dictadura del general Miguel Primo de Rivera), una altra denuncia de la «**Unión Patriòtica**» contra el Sr. Rueda per coaccions a mestres i per irregularitats economicoadministratives, acaba amb la destitució amb trasllat forçós del Sr. Rueda i amb el nomenament de cap d'inspecció de Joan Capó, càrrec que ocuparà fins l'any 1936.

- o L'any **1936** fou separat del càrrec per la comissió depuradora, declarat separatista fou empresonat.
- o L'any **1938** el varen destinar com a inspector a Almeria, perquè «**aprendiese castellano**».
- o El **1944** li permetran canviar de localitat, si bé li permeten tornar a Mallorca, és destinat a Castelló, on exercirà d'inspector fins l'any 1952.
- o El 27 de desembre de **1952** mor a Palma d'un edema pulmonar.

Joan Capó inspector

- o La seua vida professional com a inspector es desenvolupa entre l'any 1914 i l'any 1952, mostrant una gran capacitat d'adaptació a les canviants circumstàncies polítiques i socials.
  - o - Monarquia parlamentària. Regnat d'Alfons XIII
  - o - Dictadura del General M. Primo de Rivera.
  - o - II República Espanyola.
  - o - Colp d'estat del General Franco i Guerra Civil.
  - o - Franquisme

Pensament - obra

- o Joan Capó fou membre fundador del grup polític regionalista «**L'ESPURNA**» constituït l'any 1909, d'ideologia regionalista conservadora.
- o Format en les idees de la «**Institución Libre de Enseñanza**» i l'**Escola Nova**, feu seues i difongué moltes de les idees i plantejaments pedagògics en la seua trajectòria professional com a inspector.
- o Amant de la seua terra i de la seua llengua escrigué obres en Català sota el pseudònim de «**IVON**»

- o La seua obra «**La ben amada**» és considerada la versió mallorquina de l'obra d'Eugeni d'Ors «**La ben plantada**», on sota l'emulació de la dona mallorquina/catalana, s'exalten les virtuts del poble i de la terra, amb clara inspiració del moviment Noucentista que pretén normalitzar el fet cultural, polític, lingüístic i literari de l'àrea catalana.
- o Quan Joan Capó es refereix a Eugeni d'Ors (Xenius) li dona la consideració de «el nostre mestre»
- o L'obra de Joan Capó «La ben amada» té un marcat caràcter autobiogràfic, més enllà del simbolisme de Xenius en «La ben plantada»

- o Mostrà un gran interès i preocupació per les instal·lacions escolars, promovent un ambiciós projecte de construccions educatives en col·laboració amb l'arquitecte Guillem Forteza i Pinya aleshores (1921-1936) director de les construccions escolars a les Balears .
- o Promogué les colònies escolars.
- o Va organitzar viatges d'estudis per a mestres
- o Va crear el Museu Pedagògic Provincial (1918-1936) a Mallorca, a imitació del Museu Pedagògic Nacional, per tal de potenciar la formació permanent dels mestres.
- o Escriví nombrosos articles sobre pedagogia, publicats a revistes d'àmbit provincial i estatal. És autor de llibres dedicats als ensenyants i de manuals escolars com «***Mi libro, El libro de los ejemplos (1918), Historia de Mallorca (1919), Cueva del Drach (1930), Lo que España espera de vosotros (1930) i El libro de la raza (1931)***».

LO QUE ESPAÑA ESPERA DE VOSOTROS

I

ENSAYO DE LIBRO DE LECTURA
PARA LOS NIÑOS DE LAS
SECCIONES MAYORES
Y CLASES DE
ADULTOS

por

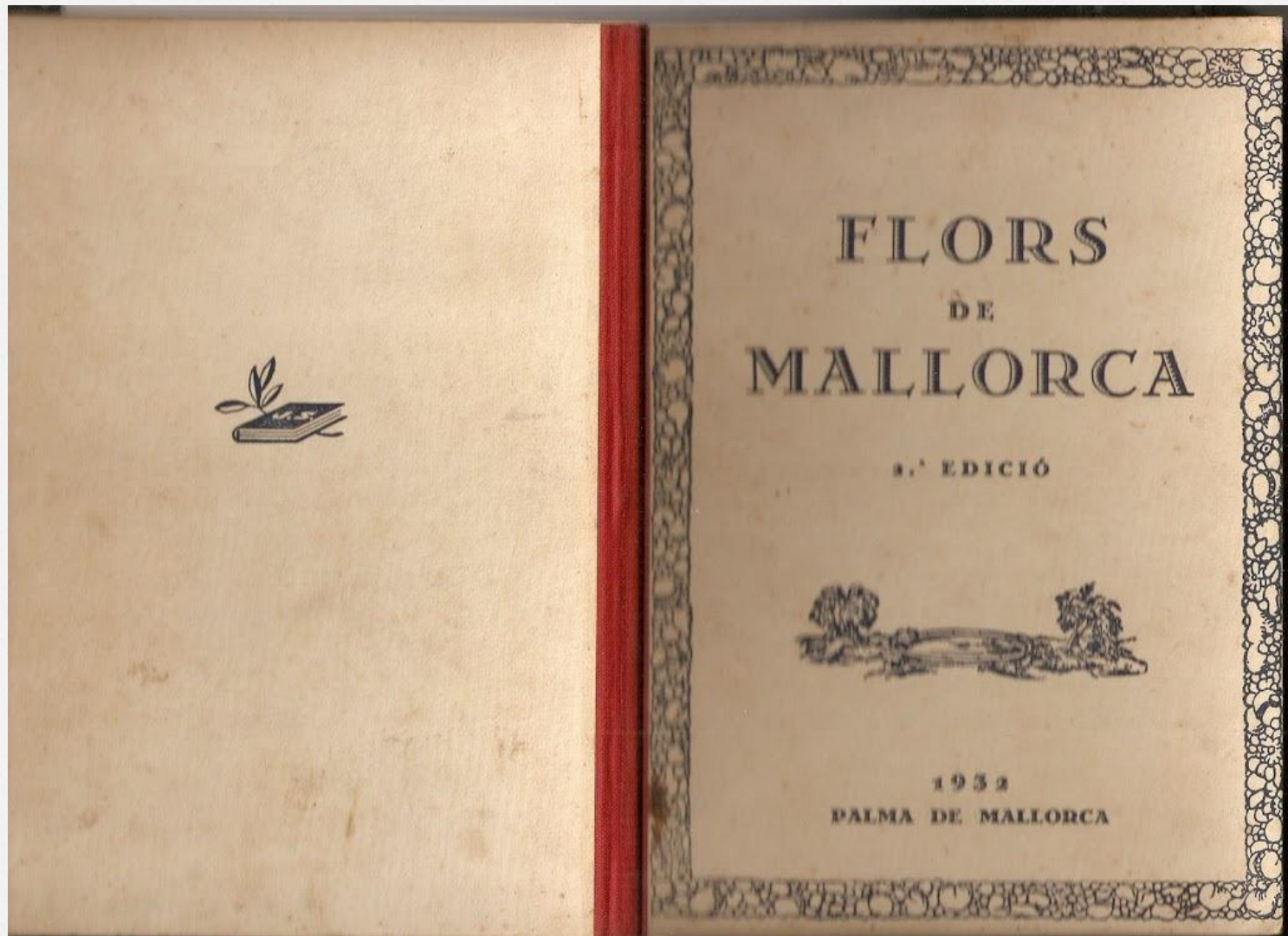
JUAN CAPÓ VALLS DE PADRINAS

1930
PALMA DE MALLORCA

INDICE

	<u>Págs.</u>
Joven Español, atiende... piensa..., obra...	3
Origen de las cosas	7
Lo que es una planta	9
Un corte vertical de la corteza terrestre.	14
La madre tierra	15
La tierra vegetal.	17
Elementos que forman la tierra vegetal	19
Acaricia la tierra.	23
La madre agua	25
Circulación del agua	29
El padre sol	31
Zonas de cultivo	33
Distribución del suelo español	35
La lluvia que cae en España	38

Antologia de poetes mallorquins, recopilació feta per Joan Capó

Aquest Octubre, caminant
pel camp, tot sol, i cavilant,
m'era perdut pel fample via,
que sols l'esment
al pensament
tenia.

I de bell nou, dins els rostolls,
ales plegades, de genolls,
i humiliat, com es de creure,
dalt el bri seu
el pregadeu
vaig veure.

I li vaig dir:—Animaló,
m'han dit que Deu, en galardó
del teu pregar, que no'n repoes.
la gracia't fa
d'endevinà'
les coes.

I que si qualque infant perdut
per la segada, a tu es vengut
cercant camí, ò en sol ò en lluna,
per dins el blat
l'hi has mostrat
totduna.

A dins el pler, a dins l'encant
del món mesquí, jo som l'infant.
som un infant qui s'estravià;
l'humana gent
arreu se sent
impfa.

A dins la xexa i dins el juy
i dins la calma i dins el truy,
dins el temor i l'esperança,

sent, ay de mí!
qu'el bon camí
me cansa.

Anhel l'espai, i el món es fals;
per les espines vaig descalç;
l'amor es deu i l'amor s'erra;
tota afecció
aprés l'acció
s'aterra.

Lo que al món feim ho veim desfet,
l'instint brutal es satisfet
i l'ideal no's pot atenyè';
se naix en plor,
i tota flor
s'espenya.

El mal es lleig, i seduheix;
la carn es bella, i se podreix;
l'ona es amarga, si be es lliure;
i'm sent llanguir,
volguent morir
i viure.

Ja som a punt de defallir...

Oh pregadeu! fésme lluhir
una esperança, una alegria,
no veig ningú...
ensènyem tú
la via!—

Llavors vaig veure, al davant meu
que, vers el cel, del pregadeu
el magre braç se desplejava:
misteriós,
mut, seriós,
pregava...

F. MISTRAL.
(Traducció de M. A. Salvà)

INDICE

	Pàgs.	Pàgs.	
<i>Sempre avant.</i> — J. Maria Penya	3	<i>Les campanes.</i> — Joan Alcover...	33
<i>Casa Pagesa.</i> — Maria A. Salvà	4	<i>Aubada.</i> — Marià Aguiló.....	34
<i>Porqueret de la Pellica.</i> — Llorenç Ribet	4	<i>Les cireres.</i> — Andreu Caimari...	35
<i>Amor de Patria.</i> — M. Costa y Llobera.....	6	<i>Acaballes.</i> — M. Forteza Pinya	36
<i>Deu castiga.</i> — Bartomeu Ferrà	6	<i>Primavera d'hivern.</i> — J. M. Cerdà Montaner.....	36
<i>La Dàlia.</i> — Geroni Rosselló.....	6	<i>Les flors del record.</i> —Maria Mayol	37
<i>Dos sospirs.</i> — M. Costa Llobera	6	<i>Maria Rosa.</i> — Joan Pons.....	37
<i>Sor Angelina.</i> — Joan Ramis d'Ayreflor.....	7	<i>Mitja hora d'hotel.</i> — Joan Pons	38
<i>Balada.</i> — Tomàs Aguiló.....	8	<i>La queda.</i> —Miquel Forteza Pinya	38
<i>Càstic.</i> — Mateu Obrador.....	9	<i>El vell camí.</i> — Maria Mayol.....	39
<i>La Serenata.</i> — Geroni Rosselló..	9	<i>La Cinia.</i> — Miquel Colom.....	40
<i>Desengany.</i> — Joan Guiraud.....	9	<i>Les Garites.</i> — M. Andreu Fontirroig.....	41
<i>Un pi.</i> — Pere d'A. Penya.....	9	<i>Les Atalayas.</i> — M. Andreu Fontirroig.....	41
<i>La Balenguera.</i> — Joan Alcover	11	<i>Eu Cellé.</i> — R. Picó Campomar	42
<i>La cançó del moliner.</i> — Miquel V. Amer.....	12	<i>Plenitud.</i> — Maria Verger.....	43
<i>Barcarola.</i> — Mateu Obrador.....	12		
<i>El Peller.</i> — Bartomeu Ferrà.....	13		
<i>L'orfanet Saboiari.</i> — Guillem Forteza.....	14		
<i>Galilea, lloc ventós.</i> — Llorenç Ribet.....	15	POETES D'ALTRES TERRES DE LLENGUA CATALANA	
<i>El Pi de Formentor.</i> — M. Costa i Llobera.....	17	<i>Excelsior.</i> — Joan Maragall.....	44
<i>Els camins.</i> — M. S. Oliver.....	18	<i>La Vaca cega.</i> — Joan Maragall	45
<i>Matí de Primavera.</i> — Joan Capó	18	<i>Viatge.</i> — Joan Llongueres.....	46
<i>Na Francineta.</i> — Mateu Obrador	19	<i>La Barraca.</i> — Teodor Llorente	47
<i>El Bon Pastor.</i> — Joan Aguiló...	21	<i>Juventut.</i> — Miquel Duran Tortajada.....	49
<i>Vora d'un torrent.</i> — G. Colom	21	<i>Lo Gayter del Llobregat.</i> — Joaquim Rubió d'Ors.....	50
<i>Balada a la lluna.</i> — Bartomeu Barceló.....	22	<i>La mort del escolà.</i> — Jacinto Verdaguer.....	51
<i>El Moliner.</i> — Miquel S. Oliver	23	<i>La cançó dels aucells.</i> — Frederic Soler.....	52
<i>Entre l'any.</i> — Pere Orlandis.....	24		
<i>En Jusepet.</i> — Victòria Penya d'Amèr.....	24	TRADUCCIONS	
<i>Polls Venturers.</i> — Maria A. Salvà	25	<i>An els nens petits.</i> — Alphonse Daudet.....	53
<i>Mallorca.</i> — Tomàs Forteza.....	26	<i>Les noces d'en Félix Gras.</i> — Frederic Mistral.....	54
<i>Mon redòs.</i> — A. Gelabert i Cano	27	<i>La via lactia.</i> — Sally-Pradhome	55
<i>La llàgrima.</i> — Antoni M. ^a Penya	28	<i>Passeig.</i> — Victor Hugo.....	56
<i>Cavaller, bon cavaller.</i> — J. Tous i Maroto.....	29	<i>El Pregadeu.</i> — Frederic Mistral	57
<i>El perfum de Sóller.</i> — Miquel S. Oliver.....	30		
<i>Balades fantàstiques.</i> — Tomàs Aguiló.....	32		
<i>Invàlits.</i> — Miquel S. Oliver.....	33		

LAS CUEVAS DEL DRACH

VIATGES

- o La **JAE** (Junta para la Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas) creada per R.D. d'11 de gener de 1907 duia a terme una política d'ajudes i beques per estimular els viatges d'estudis, tant individuals com en grup a diferents col·lectius professionals, mestres, professors de normals, inspectors, etc.

Eixida pedagògica de 1925

- o Juan Capó havia gaudit d'una beca JAE l'any **1921** visitant institucions educatives a França, Bèlgica i Suïssa.
- o El **1925** organitzà una visita semblant però en grup, ell s'encarregà de proposar a la JAE un llistat de mestres , joves amb inquietuds participants en les activitats de formació del Museu Pedagògic, amb un expedient brillant, tots ells amb informes de lloança i vots de gràcies de la Inspecció provincial de Balears, eren els millors i els més renovadors per tal que aprofitaren les observacions a l'estranger i després les pogueren difondre entre els seus companys.
- o Foren seleccionats 10 mestres (4 dones i 6 homes).

- o Durant aproximadament mes i mig:
  - o Des de principis del mes de maig
  - o fins al dia 18 de juny de 1925 que tornaren a Mallorca, feren un recorregut per les següents ciutats europees:
- o - Barcelona – Madrid – Donostia
  - Burdeus – París - Lovaina –
  - Brussel·les – Amberes – Lieja – Spa –
  - Bruges – Ginebra – Lió – París –
  - Montpeller – Barcelona – Palma.

- o A Madrid tingueren el privilegi d'assistir a una conferència de **José Ortega i Gasset**.
- o Visitaren nombrosos centres educatius i culturals.
- o Foren rebuts per les autoritats educatives de les diferents localitats que visitaren.
- o A Ginebra l'institut J.J. Rousseau va organitzar una «Setmana Pedagògica espanyola».
- o Assistiren a conferències relacionades amb l'educació impartides per personalitats tan rellevants com: **Vuyst, Decroly, Malche, Claparède, Bovet, Malche, Duvillard, Saussure** inclús el mateix **J. Piaget**, tot un luxe.

Joan Capó a La Vall d'Uixó

- o El 1944 Joan Capó, demana trasllat i obté nova destinació a Castelló, no se li va permetre tornar a Palma com era el seu desig.
- o A La Vall conegué a la mestra **N' Asunción Viciano** (directora de les escoles de xiques de La Vall) amb la qual es va casar en segones noces.
- o El capellà **Mateu Bauçà**, rector de La Vall i amic seu li va permetre contactar amb la família Segarra la qual va avalar tots els projectes de Joan Capó en terres castellonenques.
- o Col·laborà activament amb els projectes paternalistes de l'empresa Segarra, com per exemple l'anomenada «Escuela de Aprendices».

TEORÍA DE LA INICIACION A LA ESCRITURA

*A los Alumnos y Exalumnos de la Escuela de Aprendices SEGARRA
y a los Alumnos de los grados superiores de las Escuelas Nacionales*

Por Juan Capó Valls de Padrinas

Inspector de 1.ª Enseñanza

INTRODUCCIÓN

Me preguntan algunos muchachos que empiezan a saber de la vida cómo se consigue ser escritor.

Me lo preguntan a mí como si yo no fuera más que un simple aficionado. Pero aunque solo sea ésto no es necesario ser artista para comprender y sentir las obras de arte y aun para poder indicar cómo se llega a aquel saber hacer.

Y aunque como todo, tanto lo que es simplemente fuerza física, agilidad y destreza como lo que pertenece en este otro orden de bienes humanos, inteligencia, sentido artístico, gracia, etcétera, procede de Dios, bien sabemos todos que Dios las deposita como simientes en nuestro ser para que primero los que nos tutelan, padres y maestros y luego de nuestro propio afán y voluntad, depende que aquellas semillas puestas en nuestra mente y en nuestro corazón se desarrollen y mantengan en buen estado y lleguen a su máximo desarrollo posible.

No son suficientes empero estas cosas. La maravilla, la gran maravilla humana está en lo que es precisamente la humanidad: una continuación, una sucesión, una constante superación basada en el sostenimiento de la misma hecha trampolín para que las nuevas generaciones asciendan más que las anteriores, cada una un poco más alta que la que le dió vida. Esto en lo que significa de sucesión

de continuidad en el tiempo. Y en la ayuda constante, real de todos en la gran familia de todos para cada uno y de cada uno para todos, en la circunstancia espacial o de coexistencia, de estar en el mundo al mismo tiempo.

De aquí esta colaboración, laborar juntos, todos, ayudando los más fuertes a los más débiles en la subida, dándose la mano y con la mano todo lo que cada uno tiene, a los demás, para seguir en falange, formación ya histórica casi siempre invencible, y no en dispersión que significa atomización, pérdida de valor social.

En esta digresión previa, trato de explicar de una vez para siempre, dos cosas, que quisiera se aceptaran como lemas de mi actuación en todos los aspectos de mi vida, y sobre todo en éste de colaboración a esta Revista ESCUELA DE APRENDICES con la que la Empresa Modelo SEGARRA cumple además con la obra de misericordia de «Enseñar al que no sabe»... Y son: Primera, que no me mueve ningún egoísmo ni siquiera la vanidad, ya que por razón de mis años incluso la juvenil de ver el propio nombre en letras de molde no me mueve; y segunda, que si me mueve lo que siento como un deber: el de invitar a mi mesa a cuantos quieran comer de lo que en ella pongo de cuanto he podido recoger en mi vida y en mi profesión.

Y nada más.

Lo que tengo y lo poco que valgo, del

Iniciatives educatives de l'empresa Segarra:

- o Es van crear 42 escoles de patronat.
- o L'anomenada «Escuela de Aprendices» que l'empresa Segarra impulsà en la seua política paternalista
- o Publicació de la revista que periòdicament editava la «Escuela de Aprendices»
- o Organització de colònies escolars.
- o Creació del Vedat escolar de previsió.
- o Es creà el museu pedagògic de La Vall d'Uixó, que tenia poc a veure amb els centre de formació d'èpoques anteriors, essent únicament un lloc d'exposició de treballs escolars.

- o Joan Capó que Formava part del **Consejo de Protección Escolar**, va col·laborar amb totes les iniciatives educatives de l'empresa Segarra.
- o També va organitzar els anomenats viatges d'estudis per a mestres, tal vegada intentant emular l'eixida pedagògica de 1925 que ja hem comentat.
- o Tenim constància que se'n feren dos, del primer no tenim els detalls, del segon tenim la informació facilitada per una publicació original que em va facilitar el meu company En Salvador Martí.

INSPECCION DE ENSEÑANZA PRIMARIA
DE CASTELLON

ZONA 1.ª - VALL DE UXÓ

SEGUNDO
VIAJE DE ESTUDIOS

DE UN GRUPO DE MAESTROS

1951

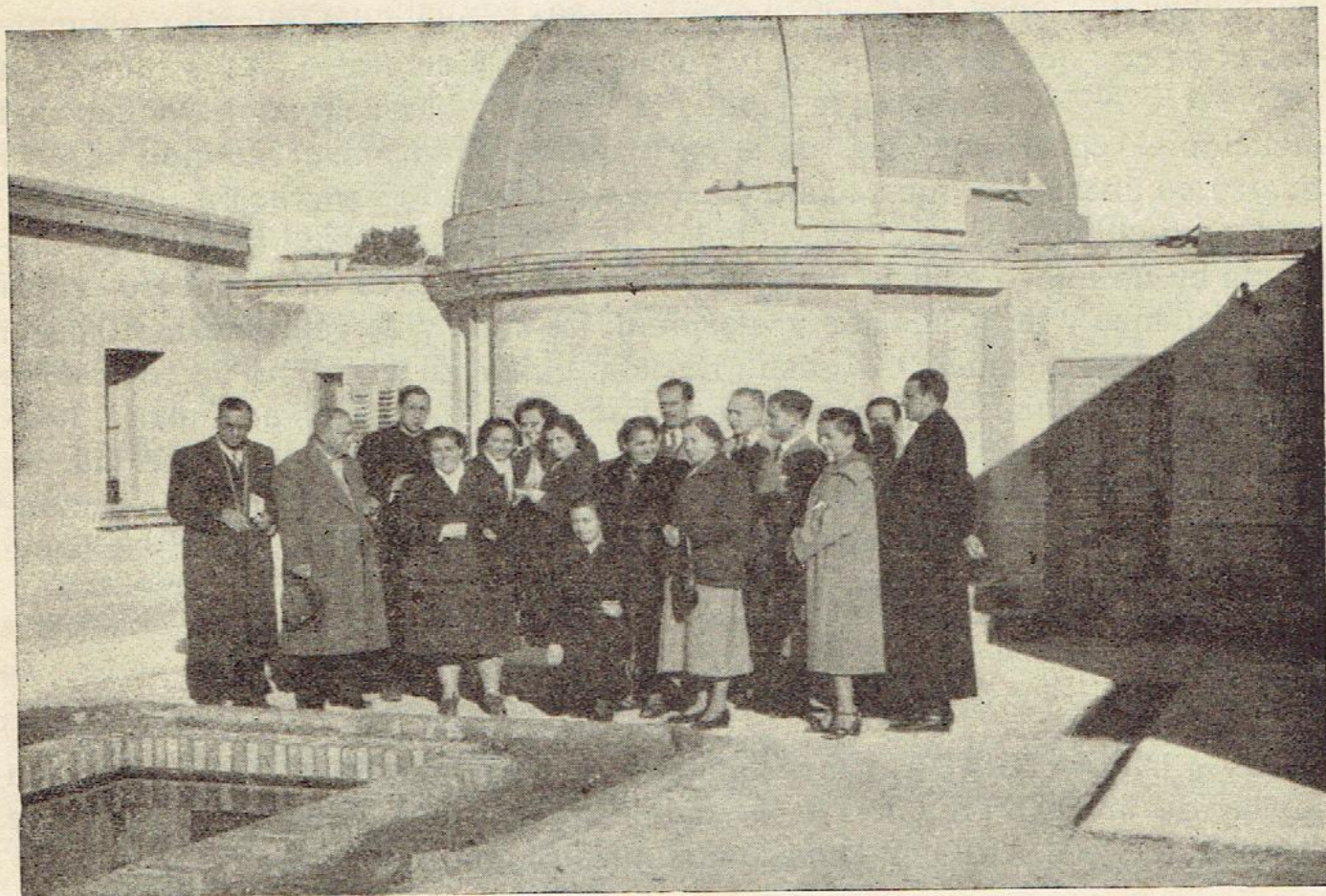

IMP. HIJOS DE F. ARMENGOT. - CASTELLÓN

Segon viatge d'estudis d'un grup de mestres 1951

- o Va tindre lloc entre el dia 5 i el 17 de desembre de l'any 1951.
- o Entre els participants estigueren: Joan Capó, la seua esposa Asunción Viciano, Rafael Solá, Juan Viruela, ...
- o Itinerari:
  - o - València (dies 5 i 6)
  - o - Tortosa (dies 7 i 8)
  - o - Tarragona (dies 9 - 10)
  - o - Barcelona (dies 11 - 16)
- o Visitaren diferents centres educatius i culturals.
- o Foren rebuts per diferents autoritats educatives de les diferents localitats visitades.
- o Al final de la visita a Barcelona gaudiren d'una actuació al Palau de la Música.

realiza en sus estudios sobre las manchas del sol que podemos ver en...

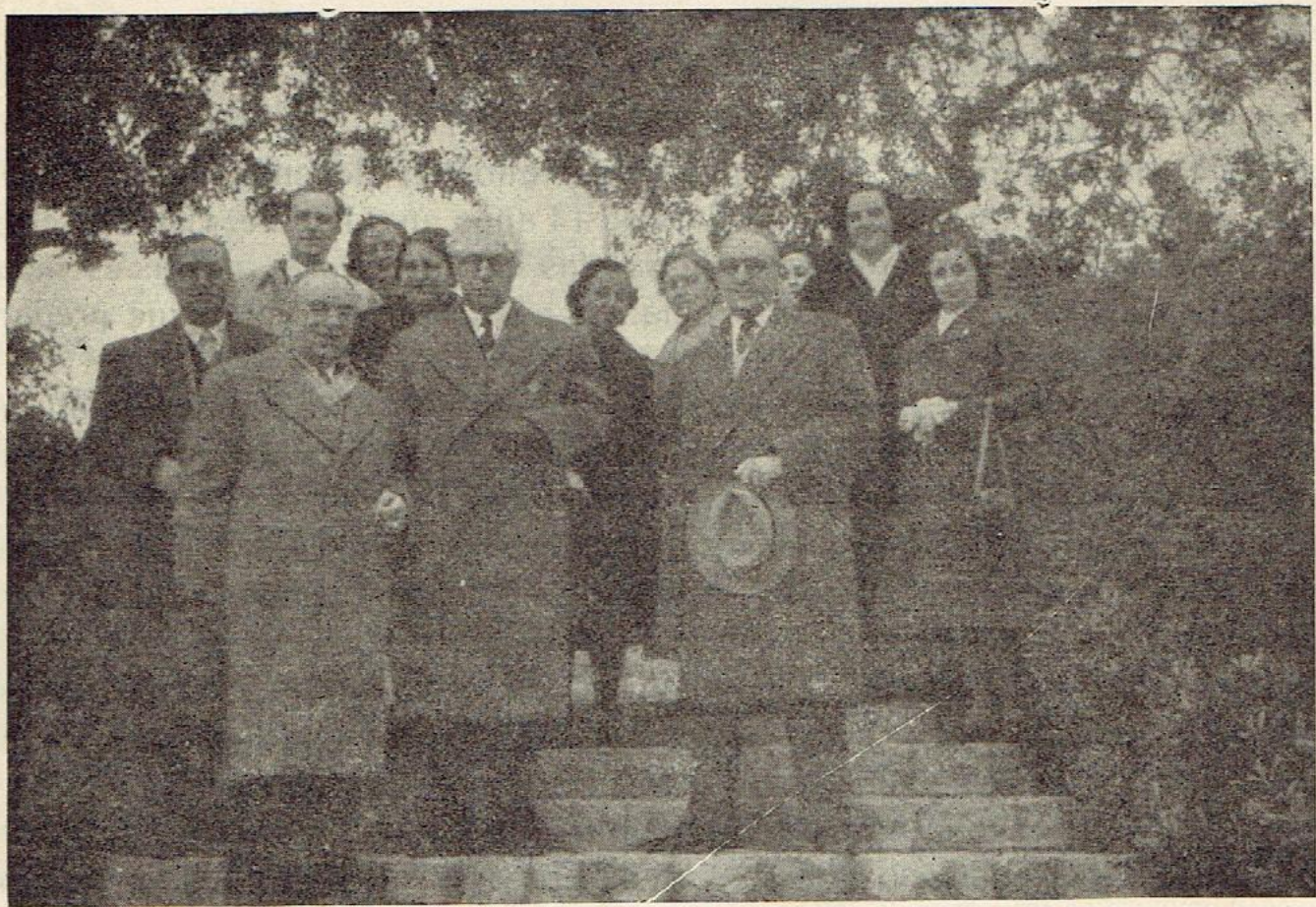

*En el Observatorio del Ebro acompañados de los Directores del mismo
PP. Eduardo Galdón y José Oriol Cardús, S. J.*

compañeros D. Luis Jorge y D. Jaime Juan Castañer. Además el q

*Al pie del monumento al Emperador César Augusto
en el Paseo Arqueológico de Tarragona*

Un grupo de nuestros maestros con nuestro Inspector D. Juan Capó, el Inspector Jefe de Barcelona D. José Junquera y el Asesor técnico del Ayuntamiento de Barcelona D. Arturo Martorell en el parque de las Escuelas del Guinardó

ahorro de la vejez. vemos algo muy curioso. en torno a una casa que se

El grupo de maestros con el Sr. Inspector Jefe de Barcelona, Sr. Junquera Munné, ante el grupo «Milá y Fontanals»

- o Aquest viatge té poc a veure amb el que va organitzar el 1925. No obstant això no deixa de ser una experiència interessant i més en el moment sociopolític en que es va realitzar a l'any 1951.
- o Seria possible promoure i realitzar aquests viatges en el moment actual? .....

Fonts bibliogràfiques i documentals:

- o Francesc Comas i Rubí, Universitat de les Illes Balears «L'Eixida pedagògica de 1925, crònica d'un viatge pedagògic.
- o Francesc Lladó i Rotger, Un model de dona mallorquina al Sóller de 1915.
- o Andres Payà Rico. «Formació professional, instrucció i adoctrinament a l'empresa Segarra durant el franquisme» Educació i Hª Revista d'Història de l'Educació nº 15 p 229-252.
- o Jaume Oliver Jaume «El context institucioal en la formació dels mestres a les Illes Balears (1914-1936). Educació i cultura, revista mallorquina UIB nº: 8-9.
- o Miquel Jaume Campaner. Una residència d'estudiants a Palma.
- o Francesc Ramis Gómez. La construcció de les escoles a partir d'un cas concret: Algaida 1926-1936.
- o Segundo Viaje de estudios de un grupo de maestros 1951. Ed. Armengot.

Gràcies per la seua atenció.

La Vall d'Uixó a 5 de març de 2015
En F. Xavier Granell i Sorribes